

ט' שבט, תשס"ו
07 פברואר 2006
עודכן 27/10/13
עודכן : 3/1/2016

הנחייה מספר – 47 י/ב/ש/ת/ח/מ'

הנחיות למתן עזרה ראשונה
תהליכי העבודה בהנחיה זו נקבעו "כסיכון קביל" בכפוף להוראות הבטיחות שבהנחיה זו.

הנחיות כלליות למתן עזרה ראשונה:

אין לבצע עבודות בשטחים פתוחים ללא ציוד עזרה ראשונה נגיש ובר תוקף באתר העבודה

- א. הרחק את הנפגע ממקור הסכנה והזעק מייד את מד"א **במספר חירום 101**.
- ב. בפנייתך למוקד מד"א / משטרה דבר בטון ברור וקבוע, מסור פרטים מדויקים על פי הסדר הבא: אופי האירוע, מספר הנפגעים, מצב הנפגעים, מיקום מדויק ודרכי גישה.
- ג. במידה ומקום האירוע ו/או דרך הגישה אינם ברורים, קבע מקום מפגש ברור, מדויק, עם האמבולנס / רכב ההצלה. מסור את שימך, סוג הרכב, צבע, ומספר הפלאפון ובקש מהמוקד/ נהג את מספר הטלפון שלו. בסיום הדיווח צא מהשטח והמתן לרכב ההצלה / חירום במקום שנקבע ולווה אותו למקום האירוע.
- ד. לאחר מסירת הדיווח יש להגיש לנפגע עזרה ראשונה על פי הנחיות מד"א ו/או ידע אישי, במידה והנפגע בהכרה יש לוודא רגישויות לחומרים, תרופות, אלרגיות וכו', לפני השימוש בתיק עזרה ראשונה יש לבדוק תאריכי פג תוקף על גבי משחות נוזלים וכדורים.
- ה. במידה ולא נתקבלו הנחיות טיפול ממד"א יש לנסות ולאבחן את אופי הפגיעה ולפעול על פי ההנחיות הנ"ל:

דימום פורץ: לחץ ישירות על מקור הדימום באמצעות כף יד, בגד, תחבושת וכו' במידת האפשר יש לקבע את המקום.

פצע עם גוף זר: נתקלת בפציעה עם גוף זר תקוע, סכין, קיסם, מוט, רסיס, אל תנסה להזיז או למשות את החפץ התקוע, נסה לעזור את הדימום ולקבע.

דימום מהאף: הטה את ראש הפצוע ללפנים תוך לחיצה על הנחיריים.

כוויה: הרטב היטב באמצעות מים זורמים, כסה את המקום באמצעות סדין או בגד רטוב. פנה מיידי. בכוויות מחומרים כימיים יש להוריד את הבגדים באמצעות כפפות גומי, יש להימנע ממגע עם החומר הכימי. בפציעת כווה קיימת סכנה ממשית לאיבוד בגפה או נמק.

סימני זיהוי לפגיעת כווייה:

- צבע לבן שעוותי לעיתים לבן צהוב
- כתמים לבנים / כחולים
- הגפה קרה וקשה למגע
- תחושה ירודה
- אין דופק בגפה
- כאב חזק וצורב, הדועך בהמשך
- הופעת תחושת תרדמת וכבדות בגוף

טיפול: מנוחה מוחלטת – שמירה על חום הגוף, חבישה סטרילית של הכווייה, קיבוע הגפה פיננוי מהיר. יש להימנע מטלטולים מיותרים, וחימום לא מבוקר או חימום חזק.

שברים: השתדל לקבע את המקום / גפה באותה צורה בה מצאת את הפצוע, כל חשד לפגיעה בעמוד השדרה / צוואר מחייבת פיננוי על לוח גב ללא תזוזות נפגע.

אירוע מוחי : מעבר לסכנת מוות, אדם שלוקה באירוע עלול לסבול מנזק מוחי בלתי הפיך. לעתים ובעיקר כאשר אדם הלוקה באירוע ואינו מאבד מיד את הכרתו קשה לזהות את הסימפטומים כאשר אדם נמצא במצוקה פיזית, תחושות מועקה, אי נוחות וכו', קיימת אפשרות לערוך שלוש בדיקות פשוטות כדי לאתר סימפטומים של אירוע מוחי.

בדיקות : נויורולוגים מציינים ארבעה דרכים בהם ניתן לאבחן בצורה בסיסית ניפגע

אירוע מוחי :

- א. בקש מאותו אדם לחייך- בדוק עם החיוך שווה בשני צדדיו, או שיחשוף את שתי שורות שיניו בצורה סימטרית.
 - ב. בקש ממנו להרים את שתי זרועותיו – בדק עם הרמת הזרועות שווה.
 - ג. בקש מאותו אדם להגיד משפט פשוט.
 - ד. יש לבקש מהנפגע שיוציא את לשונו מפיו.
- אם אחת מהמטלות האלה לא התבצעה כראוי, הזעק מיד אמבולנס ותאר את סימפטומים למוקדן.

עילפון : תמוך בחולה השכב אותו במאוזן, הרם את רגליו תוך מבט על פניו ואופי התנהגותו התר בגדים לוחצים.

חוסר הכרה : חוסר הכרה יכול להיגרם ע"י התקף לב – התייבשות – מכת חשמל – חנק – טביעה – חבלה בראש וכו'.

מצאת אדם ללא תנועה, צור קשר עין או דיבור עם הפצוע. צבוט בשריר הטרפז, נסה לגרום כאב תוך מבט על הבעת פניו, במידה ואין תגובה, פתח נתיב אוויר A על ידי הטיית ראש לאחור תוך הרמת סנטר. (במקרים של טראומה יש לשמור על קיבוע נכון)

בדוק נשימה B מבט על בית החזה. בדוק דופק C בעורקי הצוואר. במידה והפצוע נושם דאג לשמירה על דרכי אוויר פתוחים. במקרה שהחולה מקיא השכב את החולה / פצוע על צדו, תוך בדיקה חוזרת מדי מסי דקות.

פצוע לא נושם : במידה ולא אובחנה כל תגובה לניסיונות שהוזכרו, יש להתחיל מיד בהחייאת לב ריאות C.P.R. תוך הזעקת עזרה ראשונה.

החייאה : ע"י מטפל אחד 2 הנשמות – 30 עיסויים. ע"י 2 מטפלים – 1 הנשמה ו – 15 עיסויים.

הנשמה תתבצע כשהראש מקובע לאחור, האף סגור ובכמות האוויר אשר מספיקה להרים את בית החזה, העיסוי יהיה עם מרפקים נעולים וכרית כף היד המונחת על מרכז בית החזה.

לפתוח נתיב אוויר A, לוודא שאין הפרשות מהפה לפתוח את הפה ובמקרים שאין חשש לחבלה בעמוד שידרה צווארי לסלק הפרשות ע"י שכיבה על הצד B – נשימה להסתכל על בית החזה לבדוק עם הוא זז ולשמוע נשימות ליד האוזן

זיהוי התקף לב : כאבים לוחצים ממושטים באזור החזה ו /או נימול יד שמאל עם הקרנות לכתף שמול פניו מהיר.

מכת קור – היפותרמיה :
סימנים ותלונות :

קשה (מתחת ל - 28 מעלות	בינונית (28-32 מעלות)	קלה (32-35 מעלות)
איבוד הכרה מלא, הפרעות קטלניות בקצב הלב, עד דום לב. דום נשימה.	בלבול, הפרעות בדיבור, קשיון שרירים, הכרה מעורפלת, ירידה בנשימה, בדופק ובלחץ הדם	איטיות מחשבתית

טיפול : מניעת איבוד חום נוסף, מנוחה מוחלטת, שתייה חמה (לפצוע בהכרה בלבד), פינוי לביה"ח + מניעת טלטולים. **אין לחמם אקטיבית את העור חימום הדרגתי.**

התייבשות : אדם עשוי לאבד כמות גדולה של נוזלים הזעה תוך זמן קצר, מנגנון ההגנה של הגוף כנגד התייבשות הוא תחושת הצימאון אולם, כמויות המים המרוות צימאון אינן מספיקות כדי למנוע התייבשות.

איבוד נוזלים ניכר בלא החזר נוזלים מספיק יביא להתייבשות !!

טיפול : מקום מוצל וקרירי פינוי מהיר לביה"ח

סימנים ותלונות :

קשה	בינונית	קלה	איבוד נוזלים :
מעל 11% ממשקל הגוף	10% - 5% ממשקל הגוף 4-8 ליטרים	עד 5% ממשקל הגוף 2-3 ליטרים	
הפרעות בהכרה + הזיות . הפרעות בראיה ובשמיעה לשון תפוחה אי מתן שתן , הידרדרות מהירה למכת חום סימני ההלם אתת נפחי	יובש בפה חולשה חוסר יכולת לנוע נשימה מהירה	סחרחורות כאבי ראש בחילות והקאות קוצר נשימה	צימאון עור אדום בחילה דופק מהיר אי שקט

קשה	בינונית	קלה	
	עור חיוור , קר ולא גמיש דופק מהיר וחלש שתן כהה ומועט תמונה של הלם תת נפחי – דופק מהיר וחלש		

מכת חום : מכת חום הינו מצב בו טמפרטורת הגוף עולה על 41 מעלות על ידי מצב או מצבים בהם אין לגוף יכולת פליטת חום ו/או כמות החום שהגוף מייצר וכמות החום הנקלטת מהסביבה

תלונות וסימנים : הפרעות במערכת העצבים המרכזית , חולשה , כאב – ראש , סחרחורת , הפרעה בדיבור , הפרעה בשיווי המשקל , בלבול , הזיות , ערפול הכרה , ייתכן – איבוד הכרה פתאומי , פרכוסים , אי שליטה על הסוגרים ודימום אף , חום גוף גבוה , (עדיף לבדוק בפי הטבעת עם מד חום ייעודי)

סכנות :

- אחוז תמותה גבוה (חשיבות לפינוי מהיר)
- רגישות יתר בעתיד

טיפול :

- שמירה על דרכי אויר פתוחים
- קירור , הפשטה + מים ורוח
- מתן נוזלים
- פינוי מהיר ודחוף לבית החולים

הכשות עקיצות : בתקופת הקיץ ובכלל קיימת סכנה ממשית של עקיצה או הכשה . נחשים / עקרבים שוכנים מתחת לאבנים או במחילות מוכנות, בחולות ובאזורים סלעיים, על ענפי עצים או שיחים ובקרב רפתות ולולים. כדי למזער את הסיכוי להכשה /עקיצה בשטחים פתוחים, יש להתלבש בלבוש מתאים מכנסיים ארוכים, נעליים גבוהות סגורות וכפפות עבודה. יש להימנע מלהרים סלעים/אבנים או חפצים שמתחתם עלולים להסתתר נחשים / עקרבים. באין ברירה, לפני הרמת כל חפץ המונח על פני הקרקע יש להזיזו באמצעות מקל.

סימני הכשה / עקיצה יופיעו ביחס לכמות הארס , מיקום ההכשה בגוף, מצב ורגישות הנפגע לארס : כאב עז, נפיחות, אודם, סימני עקיצה / הכשה (כניסות שניים או עוקץ), קשיי נשימה, גרודים מקומיים, שלפוחיות בצקות, פסים אדומים מתפשטים לכיוון הראש, שיתוקים .

טיפול בשטח : יש להזמין מייד אמבולנס / רכב פינוי ולמסור למוקדן כל מידע אפשרי על מצב הנפגע ופרטי זיהו של הנחש / עקרב (גודל, צבע, מבנה אורך וכו'). יש להרגיע את הנפגע, להושיבו / להשכיבו במנוחה מוחלטת – (פעילות מוגברת תאיץ את תנועת הארס), מומלץ לקבע את הגף הפגוע ולקרר את המקום, אין לבצע קירור ממושך לאורך זמן. יש לבדוק סימני רגישות: התנפחות מוגזמת, גרוד, קושיי נשימה ולדווח למוקדן בית החולים. יש להימנע מ: למצוץ את הארס, לחתוך את מקום ההכשה ולהניח חסם עורקים.

מאפיינים	אזורי תפוצה	סוג נחש
הנחש הארסי הנפוץ בישראל, צבע הגב צהבהב ועליו עקלתון חום, אורכו של צפע בוגר יכול להגיע ל- 135 ס"מ, מתקרב לרפתות, לולים ולמוקדי חום במקומות מיושבים.	הגליל, רמת הגולן ומישור החוף	צפע ארץ ישראלי
צבע גופו אדמדם, אפרפר, צהוב או חום ועליו כתמים בהירים מוקפים בטבעת כהה, אורכו מגיע עד ל- 83 ס"מ, האפעה נוהג להסתתר מתחת לאבנים או במחילות מוכנות.	הנגב, מדבר יהודה, בקעת הירדן והגליל	אפעה
צבעו שחור ומבנה ראשו צר וארוך, אורכו מגיע עד ל- 80 ס"מ, לא ניתן לתפוס את הנחש בראשו, מכיוון שהוא מכיש לצדדים ועלול להכיש את לוכדו, אין נסיון לארס של נחש זה, אך הכשותיו הן נדירות.	באזורים המדבריים	שרף עין גדי
בעל גוף שחור ראש צר ועניים קטנות וכהות שראייתן חלשה, אורכו מגיע עד ל- 120 ס"מ והוא חי בחולות ובאזורים סלעיים, בישראל יש מחסור בנסיוב נגד ארס הפתן.	בכל הארץ	פתן שחור
צבעו צהוב אפרפר ועליו כתמים חומים, אורכו מגיע ל- 75 ס"מ, הוא שוכן באזורים חוליים ובמישורי חצץ הסמוכים להם, השפיפון פעיל בעיקר בלילה.	בעיקר בדרום הארץ	שפיפון מקרין (עכן גדול)

* בכל סוגיה יש לפנות למנהל הבטיחות טל' נייד – 050-7486633

בברכה,

אורי שמואלי
מנהל בטיחות ארצי